

Przemysł bez strategii

24 sierpnia 2007

Już drugi rok trwają prace nad *Strategią konsolidacji i wspierania rozwoju polskiego przemysłu obronnego*. Poprzednia obejmowała lata 2002-2005. Na jej podstawie powstała grupa Bumar, a kilka spółek włączono do Agencji Rozwoju Przemysłu. Dzięki integracji przedsiębiorstwa zaczęły przynosić zyski, a sprzedaż stale rośnie. Grupa Bumar, która w 2002 przyniosła 8,5 mln zł strat, kolejny rok z rzędu przyniosła zysk (w 2004 - 17,4 mln zł, w 2005 - 15,2 mln zł, w 2006 - 17 mln zł). Sprzedaż krajowego uzbrojenia i sprzętu wojskowego wzrosła z poziomu 0,4-0,9 mld zł kilka lat temu do ponad 2,5 mld zł w 2006. Eksport uzbrojenia, który na początku lat 2000. nie przekraczał kilkudziesięciu milionów złotych, w latach 2005-2006 sięgnął 1,4 mld zł.

Zawirowania polityczne i personalne, a przede wszystkim działania lobby optującego za sprzedażą kolejnych przedsiębiorstw branży (w 2001 sprzedano PZL Warszawa-Okęcie, w 2002 WSK PZL Rzeszów, a w 2006 PZL w Mielcu z holdingu ARP, w ramach *Strategii...* próbowano sprzedać 8-9 mających mniejsze znaczenie spółek) zagranicznym inwestorom spowodowały, że dalsza konsolidacja została zatrzymana. Impulsem do kontynuowania restrukturyzacji stało się przystąpienie 1 lipca 2006 Polski do *Międzyrządowego reżimu stymulującego konkurencyjność Europejskiego Rynku Obronnego*. Po protestach związków zawodowych rząd obiecał wówczas m.in. przeznaczenie w kolejnych 5 latach 5 mld zł na programy badawczo-rozwojowe (b+r) w branży. Od tego czasu trwają negocjacje, które doprowadziły do bardziej konkretnych ustaleń. Niestety, w 2006 nakłady na b+r wyniosły zaledwie 48 mln zł, a w 2007 będą niewiele większe...

Najnowsze ustalenia, dotyczące okresu do 2012, przewidują że jedynym integratorem branży zbrojeniowej pozostanie Grupa Bumar, a spółki wchodzące w skład holdingu ARP zostaną sprywatyzowane lub włączone do Bumaru. Konsolidacja ma objąć wojskowe przedsiębiorstwa remontowo-produkcyjne (wpr-p) i niektóre jednostki badawczo-rozwojowe (jb-r). Łącznie w skład Grupy Bumar mogą wejść nawet 36 podmioty. Jeszcze w 2007 do Bumaru ma trafić część ZPS Gamrat, a w 2008 ZM Kraśnik i Radmor. Do końca 2008 mają zostać skomercjalizowane wpr-p (WZE, WZI, WZŁ-1, -2, WZM-5, WZM-S, WZL-1, -2, -4) i gliwicki OBRUM, które w ciągu kolejnych dwóch lat, obok BZE Belma i OBR SM, mają wejść w skład Bumaru. Do końca 2009 ARP ma czas, by znaleźć WSK PZL Świdnik, WSK PZL Kalisz i PZL-Hydral inwestorów strategicznych. Jeśli to się nie uda, w ciągu kolejnych dwóch lat miałyby one, podobnie jak PHZ Cenzin, zostać włączone do Bumaru. Poza Grupą pozostanie 12

przedsiębiorstw zaliczanych obecnie do potencjału obronnego, w tym HSW i SMW, które będą przekształcane we własnym zakresie i być może wejdą w skład Bumaru w późniejszym okresie. Dla innych przedsiębiorstw poszukiwani będą inwestorzy spoza Grupy.

Jednocześnie ma się odbywać restrukturyzacja wewnętrzna Bumaru. Do końca 2008 miałyby powstać trzy podgrupy: amunicyjno-rakietowo-strzelecka, pancerna i optoelektroniczna, a także obsługowo-remontowa. OBR SM i OBRUM, a być może także inne j-br, mają stanowić bezpośrednie zaplecze naukowo-badawcze spółek grupy. W 2012 Bumar miałby zostać przekształcony w spółkę akcyjną. Konsolidacja w samym Bumarze miałaby kosztować kilkanaście milionów złotych rocznie. Środki na restrukturyzację w całej branży miałyby pochodzić m.in. z prywatyzacji spółek ppo (w latach 2002-2005 było to 291 mln zł), wsparcia na utrzymanie nieczynnych mocy produkcyjnych (43,5 mln zł) i Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców (w 2004 - 166 mln zł dla 5 podmiotów).

Priorytetem dla branży ma być zabezpieczanie bieżącej eksploatacji wyposażenia Sił Zbrojnych RP, rozwój i produkcja amunicji, pocisków rakietowych, materiałów wybuchowych, broni strzeleckiej, a także zaawansowanej elektroniki wojskowej, sprzętu opancerzonego oraz środków indywidualnego wyposażenia żołnierza i ochrony przed bronią masowego rażenia. Zaplecze b+r ma być zgrupowane w czterech segmentach. Część jbr pozostanie w gestii MON (ITWL, WITU, WITPiS, WITI, WIŁ, WICHIR, część MG (OBR CTM, PIT, IL, IPO), a tylko ITB Moratex będzie nadzorowany przez MSWiA. Dwie ostatnie grupy mają ściśle współpracować z Grupą Bumar, w skład której wejdą OBRSM i OBRUM. Grupa będzie też mogła tworzyć nowe ośrodki badawcze.

Nowa *Strategia...* przewiduje przeznaczenie obiecanych wcześniej przez rząd 2,5 mld zł na programy badawczo-rozwojowe w dziedzinie obronności, tyle że z trudnym do określenia opóźnieniem. Pieniądze z budżetu MNiSW miałyby zostać wydane w ciągu 3-5 lat. Jednak najważniejszym źródłem finansowania działalności sektora zbrojeniowego ma pozostać eksport. Nie wiadomo na jakiej podstawie przewiduje się, że wzrośnie on do 2012 aż o 50% - do 2 mld zł. Eksport miałby być wspierany poprzez system gwarancji, ubezpieczeń i kredytów rządowych, a także przez MON (pomoc w promocji, udzielanie sprzętu). Spaść mają natomiast zakupy krajowe - z 2,5 mld zł do 2,1 mld zł w 2012 (jeszcze w czerwcu przewidywano wzrost wydatków MON na zakupy w rodzimym przemyśle - do 2,81 mld zł).

Analizując dynamikę sprzedaży uzbrojenia w ostatnich latach i planowaną w *Strategii...* trzeba pamiętać, że wzrost w ostatnich latach wynika przede wszystkim z zaangażowania polskich wojsk w zagranicznych misjach bojowych. Dzięki niezwyklej determinacji Bumarowi udało się zdobyć zamówienia armii irackiej, a polska armia

zamawia sprzęt w ramach zamówień nadzwyczajnych. Jeśli sytuacja się ustabilizuje, wobec braku sensownego systemu zakupów i obciążenia budżetu MON wydatkami na obsługę kontraktów zagranicznych (F-16), zamówienia spadną, co już przewiduje *Strategia...* Brak zamówień irackich i zmiany personalne w kluczowych spółkach spowodują zaś zapewne załamanie eksportu. Warto przy tym pamiętać, że zarówno sprzedaż krajowa, jak i eksport w znacznym stopniu opierają się na pośrednictwie, więc rzeczywista produkcja rodzimych przedsiębiorstw jest znacznie mniejsza niż publikowane dane. W zmianie tej sytuacji kluczowa jest rola prac badawczo-rozwojowych i współpracy międzynarodowej w tym zakresie (licencje). Tej sfery nie da się uzdrowić bez zintegrowania struktur zarządzających nią w administracji państwowej w jeden, sprawnie działający urząd.

Przedsiębiorstwo	Sprzedaż (mln PLN)			Zatrudnienie			Zysk netto (mln PLN)		
	2006	2005	2004	2006	2005	2004	2006	2005	2004
ZM Bumar Łabędy	632,94	642,67	213,19	857	848	753	10,58	7,61	11,77
PZL Świdnik	325,09	316,50	237,95	3 470	3 263	2 757	1,25	0,96	6,99
ZM Mesko	265,55	179,07	140,80	1 771*	1 596	1 555	0,69	38,30	0,07
HSW	228,12	195,81	331,11	1 434	1 368	1 228	81,19	28,05	-32,38
AZPB Andropol	200,90			199			0,53		
AMZ Kutno	159,87			450					
CNPEP Radwar	150,44	117,32	134,82	1 642	1 282	1 290	5,22	4,45	7,26
PPH Kama	134,00	35,90	56,70		112		9,8	0,44	6,5
Radmor	89,00	73,99	75,58		402	411	6,8	8,56	1,04
PCO	76,80	51,65	50,73	414	405	411	5,15	2,02	4,30
DGT	74,00	60,10	80,63	219	124	122		2,38	0,75
PSO Maskpol	73,03	59,72	65,29	714	541	528	9,12	8,00	8,80
WSK PZL Kalisz	68,61	69,19	63,89	1 053	1 039	1 030	0,40	0,25	-1,86
ZM Dezamet	63,69	48,71	70,04	620*	533	535	3,38	2,97	5,82
ZM Tarnów	61,18	61,41	47,74	822	921	865	0,17	-2,86	1,40
ZCh Nitro-Chem	50,86	41,13		270*	261		-0,25	-3,05	
PZL Hydral	48,62	47,60	34,65	641	635	643	-1,08	-14,93	-48,15

Transbit	45,44	82,01	31,34	104	99	90	16,77	22,35	14,49
WB Electronics	43,53	25,81	21,80	54	47	39	11,32	7,59	4,02
MAW Telecom Intl.	41,28			14			2,31		
PZL Wola	40,75	47,05		601*	346		3,49	-19,00	
Lubawa	38,31	25,12	30,26	258		254	7,56	5,24	3,05
WSK PZL Warszawa II	35,72	31,45	22,07	376	349	344	1,45	2,75	1,67
LZPS Protektor	35,60	27,05			468		2,85	0,45	
FB Łuczniczka	30,14	34,50	28,04	374	333	264	1,46	1,60	1,33
ZPS Pionki	22,58	24,98	28,61	190	187	205	0,32	0,73	-1,46
FPS w Bolechowie	21,22	17,29	23,06	104	101	98	0,33	0,05	
PBP Enamor	17,93	13,01	9,36	54	49	50	1,97	1,25	0,29
SPWS Kilińskiego	12,00	9,28		105	100		0,25	0,06	
Prexer	9,76	9,59	9,32	135	132	125	0,55	0,45	0,52
Air-Pol	9,70	5,73	6,50	40	33	37	0,95	0,89	1,58
Margański & Mysłowski	3,82			34			-3,2		
Aero	2,1			25			-0,2		

* - grupa

Zawirowania polityczne i personalne, a przede wszystkim działania lobby optującego za sprzedażą kolejnych przedsiębiorstw branży (w 2001 sprzedano PZL Warszawa-Okęcie, w 2002 WSK PZL Rzeszów, a w 2006 PZL w Mielcu z holdingu ARP, w ramach *Strategii...* próbowano sprzedać 8-9 mających mniejsze znaczenie spółek) zagranicznym inwestorom spowodowały, że dalsza konsolidacja została zatrzymana. Impulsem do kontynuowania restrukturyzacji stało się przystąpienie 1 lipca 2006 Polski do *Międzrządowego reżimu stymulującego konkurencyjność Europejskiego Rynku Obronnego*. Po protestach związków zawodowych rząd obiecał wówczas m.in. przeznaczenie w kolejnych 5 latach 5 mld zł na programy badawczo-rozwojowe (b+r) w branży. Od tego czasu trwają negocjacje, które doprowadziły do bardziej konkretnych ustaleń. Niestety, w 2006 nakłady na b+r wyniosły zaledwie 48 mln zł, a w 2007 będą niewiele większe...

Najnowsze ustalenia, dotyczące okresu do 2012, przewidują że jedynym integratorem branży zbrojeniowej pozostanie Grupa Bumar, a spółki wchodzące w skład holdingu ARP zostaną sprywatyzowane lub włączone do Bumaru. Konsolidacja ma objąć wojskowe przedsiębiorstwa remontowo-produkcyjne (wpr-p) i niektóre jednostki badawczo-rozwojowe (jb-r). Łącznie w skład Grupy Bumar mogą wejść nawet 36 podmioty. Jeszcze w 2007 do Bumaru ma trafić część ZPS Gamrat, a w 2008 ZM

Kraśnik i Radmor. Do końca 2008 mają zostać skomercjalizowane wpr-p (WZE, WZI, WZŁ-1, -2, WZM-5, WZM-S, WZL-1, -2, -4) i gliwicki OBRUM, które w ciągu kolejnych dwóch lat, obok BZE Belma i OBR SM, mają wejść w skład Bumar. Do końca 2009 ARP ma czas, by znaleźć WSK PZL Świdnik, WSK PZL Kalisz i PZL-Hydral inwestorów strategicznych. Jeśli to się nie uda, w ciągu kolejnych dwóch lat miałyby one, podobnie jak PHZ Cenzin, zostać włączone do Bumar. Poza Grupa pozostanie 12 przedsiębiorstw zaliczanych obecnie do potencjału obronnego, w tym HSW i SMW, które będą przekształcane we własnym zakresie i być może wejdą w skład Bumar w późniejszym okresie. Dla innych przedsiębiorstw poszukiwani będą inwestorzy spoza Grupy.

Jednocześnie ma się odbywać restrukturyzacja wewnętrzna Bumar. Do końca 2008 miałyby powstać trzy podgrupy: amunicyjno-rakietowo-strzelecka, pancerna i optoelektroniczna, a także obsługowo-remontowa. OBR SM i OBRUM, a być może także inne j-br, mają stanowić bezpośrednie zaplecze naukowo-badawcze spółek grupy. W 2012 Bumar miałyby zostać przekształcony w spółkę akcyjną. Konsolidacja w samym Bumarze miałaby kosztować kilkanaście milionów złotych rocznie. Środki na restrukturyzację w całej branży miałyby pochodzić m.in. z prywatyzacji spółek ppo (w latach 2002-2005 było to 291 mln zł), wsparcia na utrzymanie nieczynnych mocy produkcyjnych (43,5 mln zł) i Funduszu Restrukturyzacji Przedsiębiorców (w 2004 - 166 mln zł dla 5 podmiotów).

Priorytetem dla branży ma być zabezpieczenie bieżącej eksploatacji wyposażenia Sił Zbrojnych RP, rozwój i produkcja amunicji, pocisków rakietowych, materiałów wybuchowych, broni strzeleckiej, a także zaawansowanej elektroniki wojskowej, sprzętu opancerzonego oraz środków indywidualnego wyposażenia żołnierza i ochrony przed bronią masowego rażenia. Zaplecze b+r ma być zgrupowane w czterech segmentach. Część jbr pozostanie w gestii MON (ITWL, WITU, WITPiS, WITI, WiŁ, WiChIR, część MG (OBR CTM, PIT, IL, IPO), a tylko ITB Moratex będzie nadzorowany przez MSWiA. Dwie ostatnie grupy mają ściśle współpracować z Grupą Bumar, w skład której wejdą OBRSM i OBRUM. Grupa będzie też mogła tworzyć nowe ośrodki badawcze.

Nowa *Strategia...* przewiduje przeznaczenie obiecanych wcześniej przez rząd 2,5 mld zł na programy badawczo-rozwojowe w dziedzinie obronności, tyle że z trudnym do określenia opóźnieniem. Pieniądze z budżetu MNiSW miałyby zostać wydane w ciągu 3-5 lat. Jednak najważniejszym źródłem finansowania działalności sektora zbrojeniowego ma pozostać eksport. Nie wiadomo na jakiej podstawie przewiduje się, że wzrośnie on do 2012 aż o 50% - do 2 mld zł. Eksport miałby być wspierany poprzez system gwarancji, ubezpieczeń i kredytów rządowych, a także przez MON (pomoc w promocji, użyczenie sprzętu). Spaść mają natomiast zakupy krajowe - z 2,5 mld zł do 2,1 mld zł

w 2012 (jeszcze w czerwcu przewidywano wzrost wydatków MON na zakupy w rodzimym przemyśle - do 2,81 mld zł).

Analizując dynamikę sprzedaży uzbrojenia w ostatnich latach i planowaną w *Strategii...* trzeba pamiętać, że wzrost w ostatnich latach wynika przede wszystkim z zaangażowania polskich wojsk w zagranicznych misjach bojowych. Dzięki niezwyklej determinacji Bumarowi udało się zdobyć zamówienia armii irackiej, a polska armia zamawia sprzęt w ramach zamówień nadzwyczajnych. Jeśli sytuacja się ustabilizuje, wobec braku sensownego systemu zakupów i obciążenia budżetu MON wydatkami na obsługę kontraktów zagranicznych (F-16), zamówienia spadną, co już przewiduje *Strategia...* Brak zamówień irackich i zmiany personalne w kluczowych spółkach spowodują zaś zapewne załamanie eksportu. Warto przy tym pamiętać, że zarówno sprzedaż krajowa, jak i eksport w znacznym stopniu opierają się na pośrednictwie, więc rzeczywista produkcja rodzimych przedsiębiorstw jest znacznie mniejsza niż publikowane dane. W zmianie tej sytuacji kluczowa jest rola prac badawczo-rozwojowych i współpracy międzynarodowej w tym zakresie (licencje). Tej sfery nie da się uzdrowić bez zintegrowania struktur zarządzających nią w administracji państwowej w jeden, sprawnie działający urząd.

* - grupa